

De effectiviteit van arbo-interventies

Kosten en

Hoe weet je of een arbo-interventie echt werkt? Op die vraag moet het onderzoek 'Participatie en Gezondheid' een antwoord geven. Het project loopt bij ZonMw, organisatie voor gezondheidsonderzoek en zorginnovatie.

tekst Marcel Senten

Het afgelopen jaar startte bij ZonMw, organisatie voor gezondheidsonderzoek en zorginnovatie, het programma 'Participatie en Gezondheid.' Volgens programma-secretaris Linda Horn was het een hoogst noodzakelijke stap: "Bedrijven en arbodiensten doen heel goed werk, maar we constateren dat we van heel veel interventies eigenlijk niet weten of ze echt werken. En als we wel weten dat iets werkt, wordt het niet altijd toegepast. Daar willen we wat aan veranderen."

Het programma kwam tot stand in opdracht van de ministeries van Volksgezondheid en Sociale Zaken. Vooraf werden zes verkenningen uitgevoerd, waaruit onder andere bleek dat er te weinig interventies zijn van bewezen effectiviteit en nog minder van vastgestelde kosteneffectiviteit. Over sommige onderwerpen is veel kennis beschikbaar (bijvoorbeeld over bepaalde gevaarlijke chemische stoffen), over andere veel te weinig. De kennis die er is, komt onvoldoende terecht bij bedrijven en hun gezondheidsadviseurs.

Het zijn forse conclusies, en dat terwijl er vanuit de overheid zoveel nadruk wordt gelegd op werken en blijven

werken. "Dat klopt," beaamt Horn. "Het is niet voor niets dat de ministeries nu met dit programma komen. Het beleid is erop gericht zoveel mogelijk mensen aan de slag te krijgen en gezond aan de slag te houden. Maar we constateren dat er een kennisachterstand is. We weten meer over sociaaleconomische kenmerken (waaronder opleidingsniveau) en gezondheid dan over de relaties tussen arbeid en gezondheid. Daar is tot nu toe onvoldoende systematisch geïnvesteerd. Er is nog veel kennis nodig die goed toepasbaar is in bedrijven en andere arbeidsorganisaties, en dan vooral op zo'n manier dat bijvoorbeeld arbodiensten die direct kunnen – en gaan – gebruiken."

Zelden onderzocht

Werkgevers willen volgens Horn best investeren in de gezondheid van werknemers. Gezonde, tevreden werknemers zijn immers gunstig voor het bedrijf. Meer arbeidsproductiviteit levert een betere concurrentiepositie op. Het ontbreekt werkgevers en hun gezondheidsadviseurs echter aan voldoende effectieve instrumenten om tot een integraal gezondheidsbeleid te komen, en soms weet men die ook niet

te vinden. Horn: "Je ziet dus dat sommige bedrijven adviseurs en therapeuten inhuren die overtuigend kunnen vertellen waarom hun aanpak goed is, maar een goed verhaal wil nog niet zeggen dat die aanpak ook echt werkt. Dat wordt namelijk zelden onderzocht. In het programma 'Participatie en Gezondheid' werken arbeidsorganisaties en wetenschappers nauw samen om te achterhalen wat wel en niet kosteneffectief is. Managers weten wel wat verzuim kost, maar niet wat een goede interventie oplevert. Als we duidelijk kunnen maken dat de investeringen voor bepaalde maatregelen leiden tot een hogere productiviteit en dus tot een hogere omzet, slaan we een heleboel vliegen in één klap. De werkgever verdient geld, de werknemer blijft gezond, het arbeidspotentieel in Nederland blijft op peil en de maatschappelijke kosten door verzuim dalen." Horn realiseert zich heel goed dat alleen het ontwikkelen van kennis onvoldoende is. "De lijntjes tussen onderzoekers, bedrijven en arbodiensten moeten korter. Dat gaat niet vanzelf. De praktijk van het bedrijfsleven en de wetenschappelijke wereld staan te ver van elkaar af. Dat zijn doorgaans gescheiden terrei-

baten

Programmasecretaris Linda Horn constateert een kennisachterstand.

nen. Wij willen daar een brug tussen slaan. Daarom doen bedrijven en onderzoeksinstituten gezamenlijk subsidievoorstellen binnen ons programma. Maar ook dat is geen garantie voor toepassing; daar hebben we bijvoorbeeld de arbodiensten hard bij nodig.”

Vraag en aanbod

Voor het programma is een bedrag van 12 miljoen euro beschikbaar, verdeeld over vier jaar. Binnen verschillende rondes wordt subsidie verstrekt voor onderzoek en praktijkprojecten. Restrictie is dat het niet mag gaan over de

ontwikkeling van nieuwe interventies. Horn: “Wij willen prioriteit geven aan onderzoek naar kosteneffectiviteit van bestaande interventies. En daar is enorm veel animo voor. Het programma voorziet zonder meer in een grote behoefte: voor de eerste subsidieronde van afgelopen najaar kwam voor 24 miljoen aan aanvragen binnen, een veelvoud van wat we in het eerste jaar te besteden hebben. Dat betekent dat we streng moeten selecteren. We zullen bij die selectie uiteraard letten op de wetenschappelijke kwaliteit van de voorstellen, maar ook de maatschappelijke relevantie

“Een goed verhaal wil niet zeggen dat de aanpak werkt”

is een belangrijk criterium. Bij elk voorstel vragen wij ons af: zit het veld hier nu echt op te wachten? Daarnaast kijken we inhoudelijk bijvoorbeeld naar de rol die de werknemers spelen. Vooral als het gaat om preventieve maatregelen – bijvoorbeeld om de fysieke werkbelasting te verlagen – is het van groot belang dat werknemers van meet af aan bij het project zijn betrokken en zelf met ideeën kunnen komen. Wil je dat zij hun gedrag veranderen, dan zullen ze het zelf moeten willen en kunnen. En er moet instemming zijn van het management; ze moeten het ook mogen.” »

De grote vraag is natuurlijk toch: hoe komt al die nieuwe kennis straks bij de mensen terecht die hem nodig hebben? In dit veld dragen veel partijen verantwoordelijkheid: werkgevers, werknemers, arbodiensten, overheid en onderzoekers. Horn: "Voor ons zijn de arbodeskundigen, bedrijfsartsen en andere gezondheidsadviseurs heel belangrijk. Zij hebben een sleutelpositie, ze vormen de schakel tussen kennis en werkvloer. Dus we willen ook van hen heel graag input hebben. Waar hebben arboprofessionals behoefte aan? Hoe kunnen we zorgen dat zij meer gebruik maken van recente kennis? Het is echt belangrijk dat er een goede uitwisseling komt met de arbodiensten. Daarmee moeten we niet wachten tot straks de resultaten van het programma bekend worden. Natuurlijk zijn er de arbocatalogi, maar die kunnen pas 'volledig' zijn als de kennis 'compleet' is. Dat is een utopie, maar zeker als het gaat om kosteneffectiviteit is er veel te winnen. Maar al zouden we die catalogi helemaal compleet kunnen maken, dan nog blijft het de vraag hoe mensen ermee werken. Richtlijnen en interventies zijn nuttig, maar hoe worden ze gehanteerd? Zijn ze niet te lang, te ingewikkeld? En wat voor de ene werknemer geldt, hoeft niet voor de andere te gelden. We moeten differentiëren tussen verschillende groepen, maatwerk leveren. Voor jongeren doe je bijvoorbeeld anderen dingen dan voor ouderen. De arboprofessionals weten dat en ze weten wat er in al de bedrijven gebeurt. Wat er wel en niet gedaan wordt aan gezondheidsbeleid. Zij zijn de deskundigen die we nodig hebben in de praktijk." «

"De lijntjes moeten korter"

Project 'Participatie en Gezondheid'

Doel van het programma 'Participatie en Gezondheid' is te komen tot een beter en breder gebruik van effectief bewezen en veelbelovende maatregelen en interventies op het terrein van arbeidsparticipatie en gezondheid. In de periode 2009-2013 is 12 miljoen euro beschikbaar voor onderzoeksprojecten die gericht zijn op het samen met arbeidsorganisaties (bedrijven, zorginstellingen, overheden (als werkgever) uitvoeren van experimenten om de (kosten)effectiviteit van interventies te onderzoeken en de resultaten toe te (doen) passen in de praktijk. Specifiek gaat het daarbij om:

1. Het verbeteren van de vitaliteit en de productiviteit.
2. Het behoud van de inzetbaarheid, het werkvermogen en de gezondheid.
3. Het voorkomen en verminderen van ziekte en arbeidsongeschiktheid.

Door dit programma is straks een aantal nieuwe interventies en maatregelen vrij beschikbaar, dat de gezondheid van werknemers bevordert. Voor de toepassing hiervan zijn – onder meer – de Arbodiensten cruciaal. ZonMw is een voorstander van het organiseren van een breed platform voor uitwisseling en kennisoverdracht.

Meer informatie vindt u op: www.participatieengezondheid.nl. Voor vragen of suggesties kunt u contact opnemen met Linda Horn, programmasecretaris.horn@zonmw.nl

